

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (וזכירם לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א
רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל d036194741@gmail.com

פרשת בלק [ופרשת חוקת לתושבי חו"ל]

הבריאה משועבדת לתורה

כתוב בפרשת חוקת (כ' - ח', י"א, י"ב) "קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם, וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים, ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמתם בי".

שאלת השאלה, הרי מה הטענה על משה, שאם היה מדבר אל הסלע היה קידוש ה', אבל גם בזה שנתן מכה לסלע ויצאו מים זה קידוש השם, הרי זה נס שיוצאים מים מהסלע!

מזן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א תירץ שכתוב בזהר "ודברתם אל הסלע" אלו בני נשא שמשדלין באורייתא, אבן מאסו הבונים אנון מארי מתניתין. זאת אומרת שמשה רבינו לא היה נוגש לסלע והיה אומר 'תן מים' אלא היה עליו לגשת לסלע ולהגיד משנה או פסוק מהתורה וכך היה יוצא מים [וכן כתב הילקוט (כמדומני שהובא באור החיים כאן)] ואם כך היה עושה היה קידוש ה' שאין כמוהו, כי הקב"ה רצה ללמדנו שכל הבריאה משועבדת לתורה, וזה מה שמשה רבינו הפסיד ולכן זו הטענה עליו.

האור החיים הקדוש בפרשת בשלח (י"ד - כ"ז) שואל, למה נרעש בפעם הזאת מקריאת ים סוף כמאמרם ז"ל (שם) שהתריס כנגד משה ואמר לו אין אני נקרע מפניך שאני נבראתי ביום ג' ואתה נבראת ביום ששי וכו' עד שנטה ה' ימינו לימין משה דכתיב (ישעי' ס"ג - ז) "מוליך לימין משה". הרי ליחיד סגולה היה נקרע בעל כרחו כמעשה שהובא בחולין (דף ז' ע"א) ברבי פינחס בן יאיר וכו' ואם לא התנה עמו אלא ליוצאי מצרים לבד מה כוחו של ר"פ בן יאיר עליו השלום להתגבר על מעשה בראשית.

ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה ולעשות כל אשר יגזרו עליהם וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא, ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים ובשמש וירח שלטו עליהם הצדיקים יחידים ואין צריך לומר מרובים כאשר חקק ה' להם בעת הבריאה, והוא סוד אומרו (ישעי' מ"ג) "בוראך יעקב" וגו' ואמר ז"ל (ויקרא רבה פ"ו) שאמר הקדוש ברוך הוא לעולמו מי בראך מי יצרך ישראל והכל בכח התורה. וצא ולמד מ"ש בפסוק בראשית. והנה ביציאת ישראל ממצרים עדיין לא קבלו התורה ואין גזירתו על הנבראים גזירה ולזה לא הסכים הים ליחלק להם וטען למשה אתה נבראת בששי ואני בג' זה רמז כי אינו בן תורה שאם היה בן תורה הנה הוא קודם לו כי התורה קדמה לעולם כולו, ולזה נתחכם ה' והוליד ימינו לימין משה פירוש הראהו כי הוא בן תורה המתיחס לה ימין דכתיב (דברים ל"ג - ב) מימינו וגו' וכשראהו תיכף ומיד נקרע כתנאי הראשון, ולזה כל צדיק וצדיק שיעמוד אחר קבלת התורה יביא בידו שטר חוב א' לכופו ליחלק לפניו, ותמצא שכשלא רצה ליחלק לר' פנחס בן יאיר ולהמתלוה עמו רצה לקונסו ופחד הים ממנו.

לכן לא פלא שאנו מבקשים ברכות מהצדיקים הלומדים תורה, כי אחרי שהצדיק גוזר הקב"ה מקיים, כי הבריאה משועבדת לתורה ואחרי שהצדיק מבקש כוח התורה שיש לצדיק משפיע על הבריאה.

מזן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א סיפר שלפני שנים רצה השלטון כאן בארץ ישראל להתחיל מבצע צבאי בחוף לארץ וראש השלטון הלך אצל הבבא סאלי זצ"ל לקבל את ברכתו. הבבא סאלי שאל "באיזו שעה הולכים אנשי הצבא לצאת לדרך?" ענה ראש השלטון "היום בשעה שתיים בצהריים". אמר לו הבבא סאלי "תדחה את זה לארבע אחר הצהריים". וכך עשה ובחסידי שמים המבצע הצליח. וטעמו היה כי בשתיים בצהריים זה הזמן שלומדי תורה אוכלים והולכים לנוח אבל בארבע אחר הצהריים כל לומדי התורה כבר חזרו לבית המדרש ללמוד, וכך יהיה את כח התורה שיגן עליהם ויציל אותם.

מכל זה עלינו לדעת שעד כמה שאנחנו משעבדים את עצמנו ללמוד ולעמול בתורה, כך אנחנו משפיעים על כל הבריאה.

להיזהר מהשפעה טובה של רשעים

כתוב בפרשת בלק (כ"ב - י"ב) "ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא". כותב רש"י, אמר לו אם כן אקללם במקומי. אמר לו לא תאור את העם. אמר לו אם כן אברכם. אמר לו אינם צריכין לברכתך, כי ברוך הוא. משל אומרים לצרעה לא מדובשיך ולא מעוקצך.

שואלים על פירוש רש"י, איך יכול להיות שבלעם אמר שהוא מוכן לברך את העם, הרי רש"י בעצמו כתב לעיל (על הפירוש בפסוק י"א) ובלעם היה שונאם יותר מבלק?

ויש להסביר ע"פ מה שמבואר במדרש שרביקה היתה עקרה כי לבן בירך אותה כשאמר (בראשית כ"ד - ס') "אחתנו את היי לאלפי רבבה" ואם הקב"ה היה מביא לה ילדים באופן הרגיל לבן היה אומר שבירכתו התקיימה, וכדי שלא יגידו שרביקה זכתה לילדים בזכות ברכת לבן לכן נעשתה עקרה, וכך יש להסביר שזה מה שבלעם חשב לעצמו, שהוא יברך את העם והיות שהקב"ה לא רוצה שיגידו שזה בזכות הברכה של בלעם אז לא תהיה ברכה לעם ישראל ח"ו יהיה לעם ישראל רע בגלל הברכה של בלעם, לכן הקב"ה אמר לו שאפילו ברכה שלו היא קוץ עבור כלל ישראל.

כתוב בהפטרה (מיכה פרק ו') שהודו להקב"ה על שלשה דברים, "כי העלתך מארץ מצרים", "ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים", "ומה ענה אתו בלעם בן בעור". ותמוה, למה מוזכר בלעם יותר משאר אנשים שעשו צרות לעם ישראל במשך כל הדורות הקודמים?

התשובה היא שבלעם השתמש בדעת עליון כדי להילחם בעם ישראל כפי שכתוב בגמ' סנהדרין (דף ק"ה ע"ב) שידע מתי זמן המדויק של כעס הקב"ה, לכן זה הרבה יותר מסוכן כי שאר המלחמות היו מלמטה.

כמו כן, מצינו שאברהם אבינו לא רצה לקבל ממלך סדום ואמר (בראשית י"ד - כ"ג) "אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם".

יש כאן יסוד שלא ליתן שום תקומה לאומות העולם [ועוקרי הדת], כי ברגע שהם עושים לנו איזה שהוא דבר טוב הם מרגישים שאנו חייבים להם ויש להם 'זכות' להגיד ולהורות לנו איך להתנהג, והיות שאין אנו מעוניינים לקבל שום השפעה מהם עלינו לא לקבל שום טובה מאנשים האלו בשום צורה שהיא כדי שלא תהיה לנו שום קשר איתם ולא יוכלו להשפיע עלינו כלל.

כעין זה כתוב בפירוש המשנה לרמב"ם על מסכת פרה (פרק ג'), דע שכל העוסקין בפרה בשריפתה ואסיפת אפרה ומלוי המים והקדוש והוא נתנית האפר למים הכל מותר שיהו טבולי יום, וקבלנו בפירושו שכל מה שאמר יתעלה באותה הפרשה איש טהור שהוא טהור למעשר והוא טבול יום כמו שבארנו, ואותם שאינם מאמינים בתורה שבעל פה יאבדו במהרה מצריכים שיהיו מעורבי שמש לפי שנ' "איש טהור", ואמר "ובא השמש וטהר", הרי שאינו נקרא טהור עד שיעריב שמשו. לפיכך היו עליהם השלום מטמאין את המתעסקין בה באחת מן הטומאות אשר טומאתן טומאת ערב ואחר כך יטבול ויהיה טבול יום ויתעסק בעשייתה באותו היום, כדי שלא יהא מקום לטעות שהנכון הוא מה שמחדשין הצדוקין ושהיא צריכה מעורבי שמש.

לכאורה תמוה, מדוע דאגו לטמא את השורף והאוסף, שהרי תמיד כשיש ויכוח בין הצדוקים לחכמים בדרך כלל החכמים לא התייחסו אליהם כלל, אז למה כאן חכמים הגיעו עד לטמא את המתעסקים בפרה כדי לא ליתן יד לצדוקים?

תירץ הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל שכאן היה פחד מהצדוקים כי הם טענו עם חומרא שחייב להיות טהור ממש כדי להתעסק עם הפרה ויש דבר של טעם בטענתם והיה נראה שהצדוקים מחמירים יותר, והיה חשש שכולם יגידו שנראה שהצדוקים צודקים וכדי שלא תהיה שום השפעה מהם החכמים טמאו כדי לשמור על המסורת.

ויש להוסיף כי היה מה לפחד מהצדוקים, כי כשבן אדם מראה מבחוץ שהוא צדיק ומחמיר יותר מכולם, ובאמת אינו אלא להיפך, עלינו להיזהר ולא לקבל השפעה ממנו.

כעין זה כתוב בתהילים (ק"ח - ז') "ה' לי בעזרי ואני אראה בשנאיו".

וראיתי שהאח של המהר"ל פירש שהכוונה של "ה' לי בעזרי" הוא, כי ישנם אנשים שהם רשעים והם מראים את עצמם כאילו הם עוזרים לאדם הנצרך, וזה מה שדוד המלך ביקש מהקב"ה, שה' יעזור לו לראות את האנשים האלו שהם כאילו עוזרים לו כדי שידע להיזהר מהם, כי בשנאים הוא כבר יודע מי הם כפי שאמר "ואני אראה בשנאיו".

ראינו שבחוץ לארץ היו מוסדות שלקחו כסף מהמדינות ואנשי הממשלה ביקשו להתערב בחינוך הטהור שקבלנו מרבתינו.

ראש ישיבת פוניבז' לצעירים הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל היה אומר על אנשי השלטון כאן בארץ ישראל "הם רוצים להגיד לנו איך לחנך את הילדים שלנו אחרי שהם כבר פשטו את הרגל בחינוך ילדיהם!?!".

קורא קריאת שמע בלי תפילין

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה" (כ"ג - כ"ד).
כותב רש"י (בד"ה הן עם כלביא יקום), כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצות, ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין.

ויש לשאול, הרי קודם מניחים תפילין ולאחר מכן קוראים את שמע?

ויש לישב עפ"י מה שכתב המגן אברהם (סימן ו' ס"ק ה'), קבלה מר"י חסיד היוצא מביתו לב"ה קודם שיתפלל יאמר פ' שמע ישראל.

אבל עדיין יש מקום לשאול כי כתוב בגמ' ברכות (דף י"ד ע"ב) "אמר עולא: כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין - כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים" ולכאורה זה סתירה לר"י חסיד?

יש מתרצים שכל הדין שכתוב בגמ' זה רק אם בן אדם יגיד את הפסוק "וקשרתם לאות על ירך" וגו', ור"י חסיד התכוון שיגיד רק פסוק ראשון.

המשנה ברורה (סימן ו' ס"ק ז') כתב בשם הפרי מגדים, שיכוין שלא לצאת בזה המ"ע דק"ש אא"כ ירא שיעבור זמן ק"ש, ע"ש. ולכן אין כאן עדות שקר.

ובשו"ת מנחת יצחק (חלק ב' סימן ק"ז אות ד') כתב, הביאו בשם מרן הגה"ק מלובלין זצ"ל, דלא אמרינן דהוי כמעיד עדות שקר בעצמו כשמניחן לאחר שעה, וראי' מדסמך ל' מ"ש כמקריב עולה בלא מנחה וכו', וקיי"ל מביא אדם זבחו היום ונסכיו למחר עיין שם, וכ"כ בשם מרן הגה"ק מצאנז ז"ל, והיות שדעתנו להניח תפילין אח"כ אין בזה משום עדות שקר, וא"כ בשביל תפילה בצבור יש להקל בזה, אף שיש מחמירים גם בזה, מ"מ יש על מי לסמוך.

והוסיף מרן החפץ חיים זצ"ל (בספר שמירת הלשון) שגם מי שאומר "ואהבת את ה' אלוקיך" ולא מכוון מה שהוא מוציא מפיו זו גם עדות שקר!

התורה מגינה מכל הצרות

כתוב בחז"ל שבלעם רצה לקלל ובסוף בירך, ואם באמת בלעם היה אומר את כל הקללות לא היה נשאר משונאי ישראל כלום שנאמר (דברים כ"ג - ו') "ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך".

שואלים, הרי כתוב בגמ' סנהדרין (דף ק"ה ע"ב) "אמר רבי אבא בר כהנא: כולם חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות שנאמר 'ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה קללה ולא קללות", אם כן חזרו הקללות אז איך ניצלנו?

התשובה היא שנשאר לנו בתי כנסיות ובתי מדרשות, וכל זמן שנשאר לנו את תורה אז התורה מגינה עלינו בכל מצב כפי שכתוב בפרקי אבות (פרק ג' משנה ה') "מי שמקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ", ועוד כתוב שם (פרק ו' משנה ב') "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה".

ויש להקשות, שהרי חג הפסח הוא זמן חרותנו, וזמן חג פסח היה לפני מתן תורה, אז איך אפשר להגיד זמן חרותנו בלי תורה?
מתרצים שבני ישראל היו מוכנים ורצו לקבל את התורה כבר במצרים.

ה' יעזור שנזכה לקבל את התורה ולקיימה בדקדוקיה וזה יגן עלינו בכל המצבים ונזכה בקרוב לגאולה וישועה, אמן.

לעילוי נשמת

מרת חיה רבקה בת ר' זאב נחום דינר ע"ה
אשת הרב ביהמ"ד 'בית יצחק' במודיעין עלית ומגיד שיעור בישיבת 'זרכי משה'
הגאון רבי אליעזר דינר שיבולחט"א
נלב"ע ל' סיון תשע"ט - ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

מרת ג'יזל גרסיה בת ר' יצחק מלכה ע"ה
נלב"ע י"ז שבט תשע"ט
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הרה"ר אברהם משה ז"ל
ראב"ד לונדון הגה"צ רבי יוסף צבי הלוי דינר זצוק"ל
נלב"ע ט"ו תמוז תשע"א - ת.נ.צ.ב.ה.